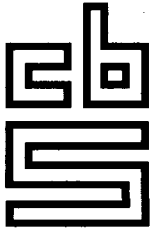

Conjunctuurbericht

Productie

Het volume van de industriële productie was in mei, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 1% kleiner dan in april. Ten opzichte van mei vorig jaar steeg het productievolume met 0,6%. Over 1989 en 1990 als geheel bedroeg de stijging respectievelijk 4,6% en 3,9%. In de loop van vorig jaar nam de groei gestaag af en is in de eerste maanden van 1992 gestabiliseerd (zie figuur 1). In de meest recente twaalfmaandsperiode kenden de chemische industrie, de hout- en bouwmaterialenindustrie en de papier- en grafische industrie een toename van de productie die groter was dan het industriële gemiddelde. In de voedings- en genotmiddelenindustrie kwam de groei vrijwel overeen met die van de industrie als geheel. In de rubber- en kunststofverwerkende industrie en de textiel-, kleding- en lederwarenindustrie nam het productievolume af.

Bruto binnenlands product

Het volume van het bruto binnenlands product (BBP) tegen marktprijzen in het eerste kwartaal van 1992 was 3,1% groter dan in dezelfde periode van 1991 (figuur 2). Hiermee wordt de eerder gepubliceerde raming met 0,3%-punt neerwaarts bijgesteld. De BBP-groei van het eerste kwartaal 1992 werd beïnvloed door de schrikkelag en de relatief milde winterse omstandigheden in dit kwartaal. Het gezamenlijke effect hiervan wordt geraamd op 1 à 2%-punten van de groei. Zonder deze invloeden zou de stijging van het eerste kwartaal in lijn liggen met de groei van het vierde kwartaal van 1991 van 1,4%. De BBP-groei tegen factorkosten (bij deze waardering worden de indirecte belastingen en prijsverlagende subsidies buiten beschouwing gelaten) bedroeg in het eerste kwartaal eveneens 3,1%. Het accres in de sector bedrijven (3,6%) was duidelijk

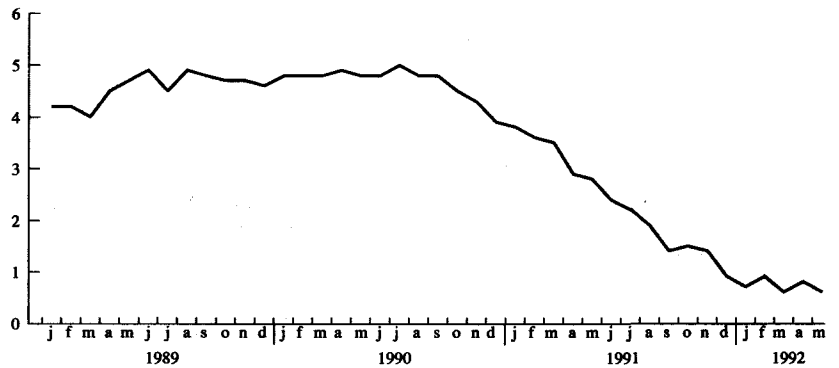
groter dan het groeicijfer voor de sector overheid (minus 0,8%).

Werkloosheid

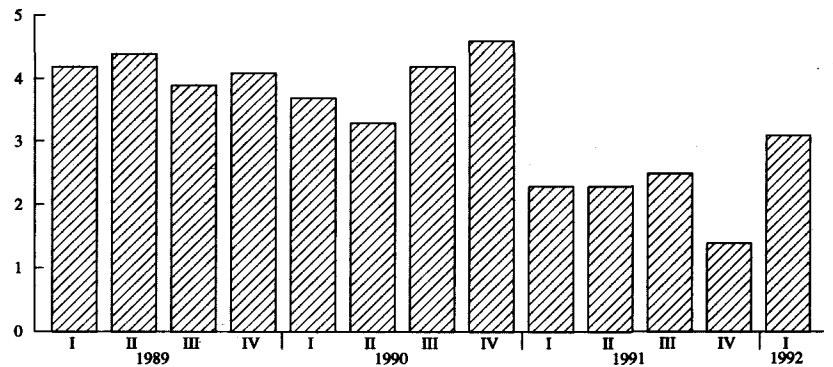
Het aantal geregistreerde werklozen was in het tijdvak april-juni gemiddeld 286 duizend: 19 duizend minder dan in dezelfde periode van vorig jaar. De geregistreerde werkloosheid blijft dus dalen, zij het langzamer dan in 1989-1991 (zie figuur 3). In 1989 was de geregistreerde werkloosheid gemiddeld 43 duizend lager dan een jaar eerder. In 1990 was de daling ongeveer even groot en in 1991 gemiddeld 27 duizend. In de

eerste helft van 1992 was zowel het aantal geregistreerde werkloze mannen als vrouwen 13 duizend lager dan in de eerste helft van 1991. In voorgaande jaren werd bij de mannen een hoger dalingstempo waargenomen dan bij de vrouwen. De daling van de werkloosheid onder jongeren (16-24 jaar) blijkt af te vlakken. In het eerste halfjaar was het aantal geregistreerde werkloze jongeren gemiddeld 3 duizend lager dan een jaar eerder. In dezelfde periode van 1991, 1990 en 1989 bedroeg de daling respectievelijk 14 duizend, 21 duizend en 27 duizend.

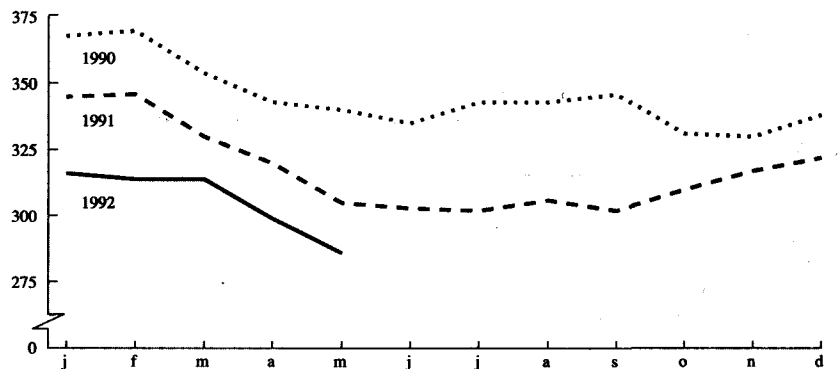
Figuur 1. Productie industrie, volume, procentuele jaarommutatie van het voortscbrijdend 12-maandsgemiddelde

Figuur 2. Bruto binnenlands product (marktprijzen, volume); procentuele kwartaalmutaties t.o.v. voorgaand jaar

Figuur 3. Geregistreerde werklozen, driemaandsgemiddelden (x duizend)

Buitenland

Prijzen gezinsconsumptie

Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie voor Nederland lag in de eerste helft van dit jaar 4,2% hoger dan in dezelfde periode van 1991. Van de in figuur 4 onderscheiden landen kende in deze periode Duitsland de hoogste (4,4%) en Japan de laagste inflatie (2,0%). Tot oktober 1990 namen de prijsstijgingen in alle onderscheiden landen toe. In 1990 kende het VK met 9,5% het hoogste, en Nederland met 2,5% het laagste stijgingspercentage. Voor Ne-

derland en Duitsland nam in 1991 de stijging van de prijzen toe, bij verlaagde prijsstijgingen in Japan, de VS en het VK. In de eerste helft van 1992 was de stijging van de prijzen in de betreffende landen betrekkelijk stabiel.

Rente

Het rendement op staatsobligaties, indicator voor de lange-termijnrente, lag in Nederland in de eerste helft van dit jaar gemiddeld op 8,4%, tegen 8,8% en 9,0% in 1991 en 1990. Van de in figuur 5 onderscheiden landen lag de rente gemiddeld in de

eerste zes maanden van dit jaar onder die van 1991. Daarbij is het rentebeeld in Nederland vrijwel identiek met dat in Duitsland (zie figuur 5). In de eerste helft van dit jaar bedroeg de lange-termijnrente in Japan 5,4%. Het rente-ecart met Nederland en Duitsland is daarmee opgelopen tot ongeveer 3%. Van de onderscheiden landen kende het VK in de eerste helft van 1992 met 9,2% het hoogste rentepercentage. De lange-termijnrente in de VS bedroeg in dit tijdvak 7,8%.

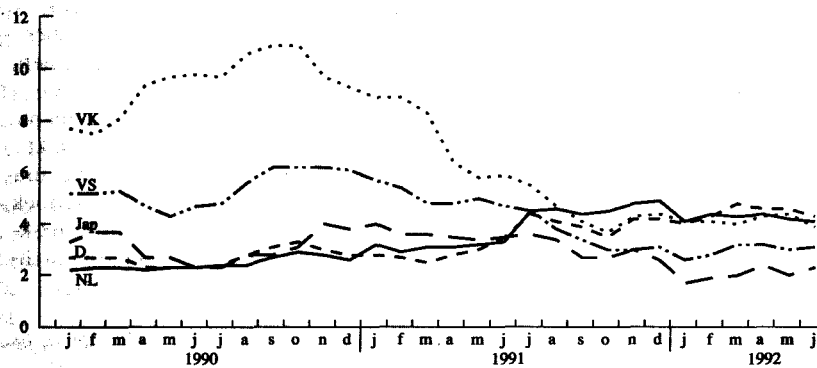
Verwachte investeringen

De investeringen in materiële vaste activa in de industrie zullen dit jaar, naar verwachting van de ondernemers, met 4% toenemen ten opzichte van 1991. Voor 1993 wordt daarentegen een afnemende van 4% verwacht. Deze uitkomsten zijn ontleend aan een dit voorjaar gehouden steekproef bij bedrijven in de nijverheid (excl. de bouw).

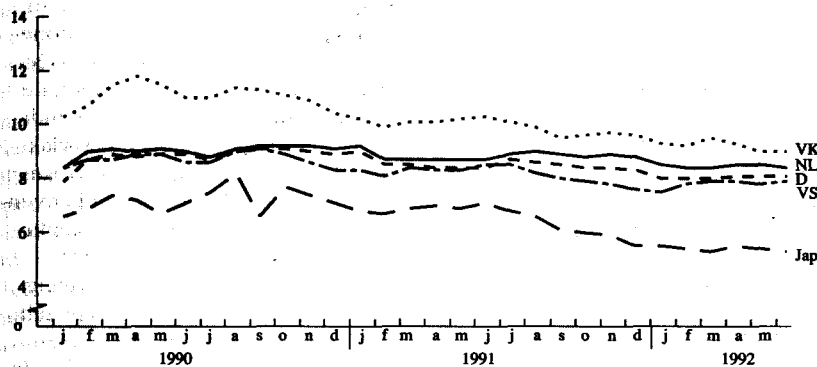
De ondernemers in de aardolie-industrie voorzien een herstel van het in 1991 gedaalde investeringsniveau en wel met 41%. Ook voor de metaal- en elektrotechnische industrie rekenen de ondernemers op een stijging (13%) van het in 1991 gedaalde investeringsbedrag. Hun collega's in de voedings- en genotmiddelenindustrie verwachten voor het vierde achtereenvolgende jaar meer te investeren dan in het voorgaande jaar; dit jaar zal de stijging uitkomen op 15%. Daarentegen gaven de ondernemers in de chemische industrie en in de overige niet genoemde bedrijfsklassen te kennen minder te zullen investeren dan in 1991 (resp. 7% en 8%). De investeringen in de delfstofwinning zullen naar verwachting van de ondernemers in 1992 vrijwel gelijk zijn aan die in 1991; in 1993 zal het investeringsbedrag een forse toename vertonen van 69%. In de bedrijfstak openbare nutsbedrijven voorziet men een toename van het investeringsbedrag van 16% in 1992; in 1993 zal dit bedrag verder stijgen met 44%.

Vanaf 1983 vertoont de door de ondernemers in de industrie voorspelde ontwikkeling van de investeringen en die van de gerealiseerde investeringen globaal een zelfde verloop.

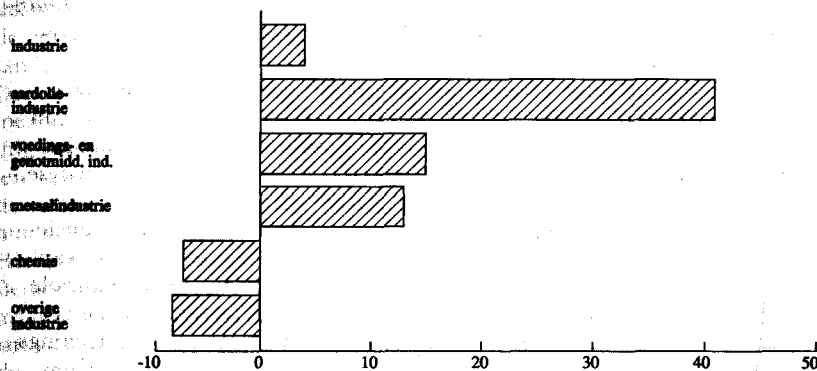
Figuur 4. Prijsindexcijfer gezinsconsumptie (procentuele maandmutaties t.o.v. voorgaand jaar)

Figuur 5. Lange-termijnrente (in procenten)

Figuur 6. Investeringsverwachting van ondernemers in de industrie, procentuele waardenmutatie van materiële vaste active (t.o.v. voorgaand jaar)

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, nr. 7-92, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.